

P GLASOVA Panorama

KRANJ, 6. OKTOBRA 1962 — LETO II. — ŠT. 39

Berite v tej številki:

Pet dni po grškem kopnem in morju

TURISTIČNE SLIKE IZ ATEN

Nazive največjih ulic so si prilastili kralji. Filozofi pa so dobili umazane in ozke ulice. Človek zaradi tega ne sme biti nezadovoljen. Filozofi bodo v umazanih ulicah živeli dalj časa kot kralji na širokih avenijah.

Reportažo o popotnih vtisih iz Grčije berite na tretji strani.

AMERIKANEC V VESOLJU

Pred leti se je veliko pogovorov začelo z »Amerikancem v Parizu«. Zdaj je prišel »Amerikanec v vesolje« in nihče v tem ne vidi nič posebnega. Navadili smo se izletov v vesolje in voženj okoli zemlje.

Berite poročilo o izstrelitvi ameriškega vesoljskega potnika Walterja Schirra.

Dnevi, ki so razburili Jemen

KONEC JEMENSKEGA KRALJESTVA

Jemen je bil v času kraljestva podobno kot Berlin obdan z visokim zidom. Nôca vlada bo ta sramotni zid porušila. Porušili pa bodo s tem tudi vse predsodke, ki jih je bilo v zaostalem Jemenu več kot preveč.

Poročilo o dogodkih v Jemenu berite na drugi strani.

»Kozara« je naše največje filmsko delo. Tako so ga ocenili kritiki, pa tudi sprejem pri gledavcih je nadvse ugoden. »Kozara« ni običajen vojni film, niti vojna kronika kot mnogi drugi, temveč sinteza tragične epopeje povedana v posebnem pesniškem jeziku. Film bo kmalu na sporedu tudi v Kranju, prvič v Sloveniji

POLET Z ZAMUDO

Ameriški vesoljski potnik Walter Schirra šestkrat obkrožil Zemljo - Naprave so dobro delovale - Priprave za nove polete

- V sredo so z ameriškega »vesoljskega letališča« v Cape Canaveralu izstrelili novo ameriško vesoljsko ladjo, v kateri je 39-letni Walter Schirra šestkrat obkrožil Zemljo. Ameriški manjvrednostni kompleks,

- ki ga imajo po uspehih sovjetskih vesoljskih raziskav, se je s tem za manj lenkost zmanjšal.

Walter Schirra je letel s hitrostjo 28.000 km na uro. Največja razdalja od Zemlje je

znašala 282 kilometrov, najmanjša pa 150 kilometrov. Vesoljska ladja »Sigma 7« pa je letela v isti smeri kot vse ostale ameriške vesoljske ladje. Polet je potekal nad Afriko (nad Čadom in Zanzibarom), nad Avstralijo, nad

Bermudi in nad Severno Ameriko.

Ameriška vlada je v času poleta zahtevala od Sovjetske zveze, naj odloži morebitne atomske poskuse v višjih plasteh atmosfere. Takoj po tem, ko so ZDA izrazile to zahtevo, pa je ameriška komisija za jedrske poskuse sporočila, da so ZDA obnovile jedrske poskuse na Pacifiku: Bombo so vrgli iz letala v bližini otoka Johnston.

Ameriški kozmonavt se je s padalom spustil na Pacifik. V konici in kabini je imel vgrajen poseben telefon, s katerim je vzpostavil zvezo. Na površini Pacifika je Schirra mirno pričakoval prihod reševalcev. Ameriška letalnosivka in trije rušilci so se

BEČANJA Z LJUDMI

Da se je blejska festivalna dvorana spremenila v filmski atelje za avstrijski film »Večno puškarijo razbojniki«, smo že poročali. Mlada Beograjčanka BEBA LONCAR nastopa v tem filmu v glavni ženski vlogi. Tolmači vlogo Afre, skromnega kmečkega dekleta, ki se zaljubi v enega izmed razbojnikov, ga reši in se z njim poroči.

- Kako ste prišli med »razbojnike«?

— Na letošnjem puljskem filmskem festivalu me je režiser Fritz Antel, ki je tam snemal, videl v »Medaljonu s tremi sreci«. Morala sem mu biti zelo všeč, zakaj takoj me je angažiral. Dejal mi je, da je iskal prav takšno, kot sem jaz. No, zdaj sem med »razbojniki«.

Igravka med »razbojniki«

- S katerim režiserjem bi najraje delali?

— Z vsomi. Resda sem nastopila že v petih filmih, sem pa še mlada in neizkušena igravka. Vsak režiser pa ima svoj način dela z igravci.

- Se vam obetajo nove vloge?

— Glavna vloga v koprodukcijskem filmu francoskega producenta Raula Levyja z Beograd-filmom »Soldateska«, ki ga bo režiral Jacques Dery. Na festivalu v Cannesu — letos spomladi — so me videli predstavniki ameriške družbe »Columbia« v našem filmu »Dva« in sporočili Beograd-filmu, da me angažirajo za glavno vlogo. Gre za superspektakel »Dolge ladje«, kjer bom igrala dansko princezo.

Intervju sva morala končati, zakaj nova BB, kot je pred dnevi s krepkimi črkami pisal dunajski »Express«, se je usedla v avto in odpeljala v Bačko Topolo. Tam snema Zdravko Randić za Beograd-film »Kukuruzari«, kjer Beba nastopa v glavni vlogi. Snema hkrati dva filma: na Bledu in Bački Topoli. — STANE SKRABAR

Ameriški kozmonavt Walter Schirra

takoj napotili na kraj, kamor je padla konica. Konico so pozneje dvignili na krov letalnosivke.

Ameriški kozmonavti s poletja ne postajajo samo slavni, ampak je to lepa prilika za zaslužek. Pravijo, da si s prvih sedem ameriških kozmonavtov do sedaj razdelijo okoli 70.000 dolarjev.

Konec jemenskega kraljestva

Vojska je s topovi razrušila kraljevi dvorec - Na tisoče preganjanih beguncev se vrača v Jemen - Lačni bodo dobili kruh

Sredi prejšnjega tedna je vojska s pomočjo pristašev na dvoru uspela v glavnem mestu Sani zrušiti staro kraljevo oblast. Neki znani arabski politik je ob tem dogodku izjavil: »Vse, kar se je zgodilo v Jemenu, je prej podobno revoluciji širokih ljudskih množic in ne vojaškemu državnemu udaru v pravem pomenu besede.«

S trmoglavjenje osvojevalne kraljeve oblasti v Jemenu ni nikogar presenetilo. Stari jemenski imam Ahmed, ki je pred nekaj več kot dvajsetimi dnevi umrl in prepustil »žezlo oblasti« sinu Mohamedu el Badru, je bil zadnji jemenski kralj, ki je umrl prirodne smrti. Njegovega naslednika je zadela nasilna smrt pod ruševinami dvorca, ki ga je vojska porušila s topovi.

SLADKO ŽIVLJENJE NA DVORU

Jemen je bil dolga leta kraljevina, kjer je kralj vladal neomejeno. Kot nekoč francoski kralji so tudi jemenski kralji često ponavljali proslule besede Ludvika XIV: »Država to sem

jaz«. Kralj je bil popoln gospodar. Načeloval je vladi, ki jo je sam imenoval. Njegova izvršna in zakonodajna oblast je bila neomejena. Dvorsko življenje je bilo razvpito. Stari Ahmed se je nekaj dni pred smrtjo ločil z 18-letnim dekletom, da bi si izbral novo nevesto. Seveda ga je smrt pri tem prehitela. Enako razkošno so živeli člani kraljeve družine. Vsak član kraljeve družine je imel štiri žene poleg velikih haremov, ki so bili v kraljevih dvorcih. Nova oblast je preostale člane dvorca izgnala iz palače in razkošnih hiš.

Za časa imamske vladavine je bil Jemen obdan z zidom, kakršen je berlinski zid. Nova vlada bo ta tragičen zid porušila. S tem je simbolično povedano, da se lahko

okoli 80.000 jemenskih beguncev, ki so se pred nasiljem zatekli v tujino, predvsem v sosednji Aman, vrne v de-

Princ al Hasan skuša z ostalimi pobeglimi princem naprositi dvor v Riadu, da bi se vmešal v jemenske razmere

JEMEN, ČUDNA DEZELA

Jemen leži obkrožen s Saudsko Arabijo na severu in severovzhodu, britanskim protektoratom Adenom na jugovzhodu in Rdečim morjem na zahodu. Leži na arabski ravnini, ki se v srednjem delu dviga do 3.780 metrov visoko in potem postopoma spušča proti Rdečemu morju. Glavno mesto Sana leži sredi gorskih vrhov. Podnebje je ob obali vroče in vlažno, na ravnini suho in občasni padavinami in brez padavin v puščavah.

Dežela je precej siromašna in nerazvita. V primorju gojijo riž, tobak, banane, v rav-

ni ječmen, koruzo, pšenico, zelenjavo in oves, v višinskih predelih pa najbolj uspeva kava. V notranjosti se tudi precej ukvarjajo z živinorejo, zlasti drobnico. Petrolej v tej državi izkoriščajo ameriške družbe. Sovjeti so zgradili največje jemensko pristanišče Hodaida, s kitajsko pomočjo pa so gradili cesto Hodaida-Yana. To seveda ni bila nobena ovira, da Sovjetska zveza ne bi prva priznala nove vlade. Zanimivo je, da letališča vzdržujejo sovjetski in čehoslovaški strokovnjaki.

PORUŠENI KRALJEVSKI DVOR

Državni udar vojske, ki se je začel s topovskim rušenjem dvorca, je našel na široko podporo jemenskega ljudstva. Imam Mohamed el Badr je umrl pod ruševinami. Pa tudi ostali člani kraljeve družine so bili ubiti. Kaže, da je bila vojska že pred uporom povezana z ljudmi na dvoru. Poveljnik bivše kraljeve garde je dobil v novi vladi visok položaj. Preostali člani kraljeve družine so se zatekli v tujino, predvsem v Saudsko Arabijo, kjer skušajo nagovoriti kralja Sauda za vmešavanje v jemenske zadeve. Med njimi je najbolj prizadeven princ el Hasan, ki se je razglasil za prestolonaslednika. Vendar poznavavci jemenskih razmer sodijo, da ni nobenega upanja, da bo z novim prevratom uspel. Novi jemenski zunanji minister je v Kairu izjavil, da princ el Hasan ne more sprožiti kontrarevolucije, ker je slabši od svojega brata starega imama Ahmeda. Ljudje bodo srečni, če se jim nudi priložnost, da mu odsekajo glavo. Minister je še dodal, da bo princa ubil prvi človek, ko bo stopil na jemenska tla.

VRNITEV PREGANJANIH

V jemensko glavno mesto se že vračajo preganjani politiki, ki so živeli v tujini. Eden izmed preganjanih Mohamed Zubeiria je po prihodu v Sano zbrani množici dejal: »Ne bomo več gradili zaporov, temveč šole in univerze, pri nas ne bo več verig, ampak knjige. Zdaj smo svobodni in Jemen je zopet dobil svoje dostojanstvo.«

ZDRAVKO TOMAŽEJ

GLOBUS

IZPOLNJENA ŽELJA

Novoimenovani zahodnonemški veleposlanik v Washingtonu Karl Knappstein je imel veliko željo: želel je, da predstavi podkanclerja Erharda že kot akreditiranega veleposlanika. To mu je tudi uspelo, in sicer zaradi skrajšanega postopka. Ob 9.45 je novi veleposlanik izročal akreditivna pisma amerišskemu predsedniku in četrte ure pozneje je Kennedy sprejel Erharda že v spremstvu novega veleposlanika.

POKVARJENO DVIHALO

Britanski minister in čuvar pečatov Heath je prišel na konferenco članic britanske skupnosti narodov ves razburjen in z veliko zamuda. Zbranim državnikom se je opravičil z izgovorom, da se je zadržal v Foreign Officeu zaradi nevsakdanjega dogodka. Tuji državniki so bili zelo radevedni, toda iz diplomatske vljudnosti niso upali vprašati, kaj se je zgodilo. Sele čez nekaj časa je Heath pojasnil: »Ostal sem v jasku, ker se je v palači zunanjega ministrstva pokvarilo dvigalo.«

DARILO PO ODPOKLICU

Odpoklicani zahodnonemški veleposlanik - z vzhodne fronte - Hans Kroll je dobil na poslovnem obisku od sovjetskega premiera Hruščeva za darilo hišni bife z najboljšimi vzorci ruskega vina in brušenimi steklenimi kozarci.

KONGOŠKA VZGOJA

Petinaštridesletni Joseph Kasavubu, kongoški predsednik, je prijavil v znano vzgajališče Le Rosey ob Ženevskem jezeru, kjer se šolajo otroci evropske in svetovne aristokracije, svojega enajstletnega sina. Kasavubujev sin bo prvi črnc v tem znamenitem zavodu.

SPREMEMBA

Nekdanji ameriški predsednik Truman, ki se rad posveča glasbi, je pred kratkim izjavil, da je svojega najljubšega komponista Mozarta zamenjal z Beethovnom: »Jaz sem šele sedaj prišel v leta, v katerih lahko Beethovnova dela pravilno razumem.«

VSE V STILU

Ši vbohu v angleško univerzitetno mesto Cambridge so pred kratkim odprli nov motel. Zaradi posebnosti okolja so vse gatakarice v novem lokalu oblečene v lase, na glavah pa nosijo akademske klobuke.

Rekli so

»V strah pred smrtjo spada tudi spoznanje, da je človek brez moči in obrambe pred zgodovinarji in biografi.«

Winston Churchill, bivši britanski premier

»Svoboda sužnjev se meri z dolžino njihovih verig.«

Stanislav Jerzy Lec, poljski satirik

»Pri reševanju evropskih vprašanih je treba verjeti v čudeže, da bi lahko bili realisti.«

Walter Hallstein, predsednik Evropske gospodarske skupnosti

»Lahko je imeti ostre govore; posebno lahko je tistim, ki zaradi njih nimajo nobene odgovornosti.«

John Kennedy, ameriški predsednik

»Svoboda veselja se bo v prihodnosti prav tako težko obranila kot svoboda morja v prejšnjih stoletjih.«

Edward Teller, ameriški atomski fizik

»Delam precej več kot nekoč v Beli hiši.«

Dwight Eisenhower, bivši ameriški predsednik

»V Alžiriji se dogajajo zločini, ki imajo namen oslabilo oblast. Ne sumim, da so temu krivi voditelji četrte vilaje, toda moram povedati, da so zločinci v četrti vilaji.«

Mohamed Kider, predsednik političnega

Pet dni po grškem kopnem in morju

Turistične slike iz Aten

V Atenah sem se nahodil do mrtvega. Zavidal sem tistim, ki so pogledali le tisto, kar je bilo najbolj pri roki in so tako zvečer sedeli v prijetnem hladu na palubi in se živahno pogovarjali. Med vsemi sem si najbolj zapomnil uradnika iz Sarajeva, ki je vedno, kadar smo prišli do kakšnih stopnic ali do kakega griča počakal spodaj in nas potem, ko smo se vrnili, spraševal, če je vredno hoditi tako visoko, na kar mu je neka znanka, prav tako iz Sarajeva, navadno odgovorila: »Nič nisi zamudil, saj je povsod samo kamenje!« Tako sta kasneje družno sedela pod stopnicami in bila ves čas spočita in nadvse zadovoljna. Njega je mučilo samo to, da niti v Patreasu niti v Atenah ni bilo nikjer kažipota za živalski vrt zakaj tega bi si nadvse rad ogledal. Če smo o Američanih govorili nekako tako, kot da lahko z veliko denarja postaneš velik bedak, zdaj lahko ugotovimo, da se to lahko posreči tudi z malo manj denarja.

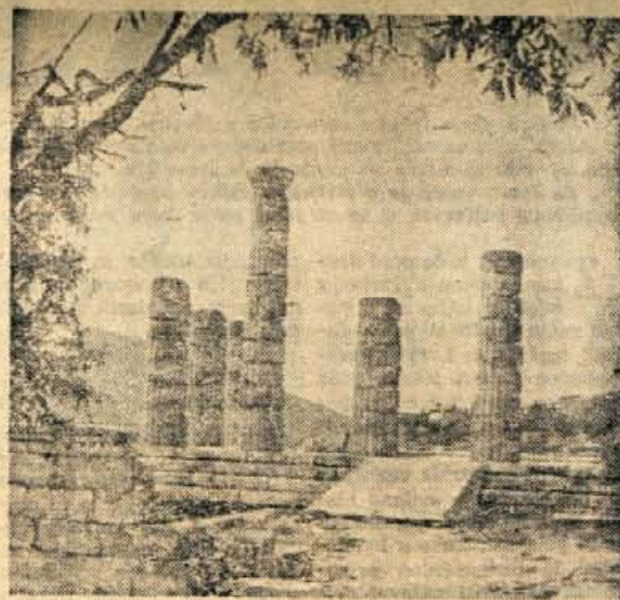
Naj zdaj na hitro opraviš z znamenitostmi, ker ni moj namen, da bi vas seznanjal z antičnimi spomeniki, saj se ne čutim sposobnega za tak opravke. Ob veličastnih razvalinah, ki si jih človek lahko ogleda na prostem ali v muzejih te kar nekaj zgrabi za srce in nenadoma postaneš tih in žalosten. Vse je razbito, polomljeno, le redko se je ohranila v ruševinah globoko pod zemljo zakopana mala vazica, obesek za okrog vratu, uhani, prstan ali kaj podobnega. Najlepših kipov ni, templji so porušeni in izropani, prazni stebri ležijo po tleh, med vsem tem in po vsem tem pa lomasti množica turistov, kriči in šumi, pritiska na fotoaparate, se postavlja pred portale in se fotografira; sem ter tja pa priteče razjarjen paznik in jih razžene izpred svetišča. Grki ne dovolijo nikomur, da bi se fotografiral tako, da bi imel njihova svetišča ali spomenike za ozadje. Včasih se to komu posreči, a spričo tega da je reakcija paznikov tako temperamentna, je bolje, da se temu odrečeš. Kljub vsemu pa lahko človek sam pri sebi prislunhe utripu davnega časa in ga v svoji domišljiji zagleda pred seboj. A

le za kratek hip, zakaj hrušč in trušč okolice ne dopuščata daljših meditacij. Deviz ne manjka samo nam, zato Grki spretno izkoriščajo svojo preteklost v komercialne namene. Se nekaj me je presenetilo. Ko sem v Dubrovniku gledal znamenitosti mesta, pa tudi v Splitu, sem vedno naletel na invalide, ki sedijo ob vhodih v cerkve ali muzeje in čakajo na miloščino. Tega v Grčiji ni.

ROPARJI

Urujen sem se vračal iz Aten v Pirej, kjer je stala naša ladja in natoovarjala. Bilo je še svetlo. Moral sem hiteti, da ne bi zamudil večerje in da bi se nato še enkrat vrnil v mesto. Atene so približno 10 do

še. Stene hiše so od vseh strani obrobile dvorišče, na katerem je bilo videti le voz na dve kolesi, s katerim razvažajo sadje in nekaj praznih konzerv. Zazdalo se mi je, da se na dvorišču štirje možje pretepajo. Napravil sem dva koraka nazaj, da bi še enkrat pogledal, in šele takrat sem lahko popolnoma spoznal položaj. Dva presoj. močna možka srednjih let sta držala dobro oblečenega turista za roke in noge, tretji pa mu je pregledoval obliko. Usta je imel zavezana s cunjjo. Da je turist, sem zaključil po tem, ker je nekemu od napadavcev visel ob rami fotoaparati, ki se mu ni prav nič prilagal glede na njegovo celotno pojavo. Naenkrat mi je postalo vroče, pa tudi vsa utrujenost me je

Glavna turistična zanimivost v Grčiji so razen Aten Del fi. Teško je reči, kaj je v tem muzeju na prostem najzanimivejša. Apolonov tempelj ima središnji položaj in mnogi se ustavijo najprej tam

gledal in me končno kot kakšnega omejenca, ki nadleguje policaja, pustil na ulici. Obupan sem se vrnil na ladjo in takoj zložil ves svoj denar in kovček, le trideset drahem sem obdržal za večerni obisk v mestu.

NOCNO ŽIVLJENJE

Ponoči so Atene precej drugačne od Aten podnevi. Vsi parki in restavracije, ki so podnevi prazne, se zvečer napolnijo in množica sedi tam na hladnem, a sila prijetnem zraku tudi do polnoči. Kolporterji raznašajo najnovejše časopise, številne neonske luči utripljejo venomer, Grki pa pijejo svoje ledene limonade in oranžade.

Sprehajal sem se sem ter tja in si ogledoval zame precej nenavadno razgibanost ob tej uri. Če sem prečkal devet vogalov ob ulicah, so me prav gotovo ustavili trije uslužbenci raznih nočnih lokalov in mi stisnili v roko posetnico njihovega nočnega kluba in mi v skopih, a značilnih in vabljivih besedah razložili karakter in kvaliteto njihovega lokala, kakor tudi število deklet, ki so na razpolago. Ne glede na to, da je karakter vseh teh lokalov enak, je razlaga na vsakem vogalu različna. Vstopnine ti lokali ne poznajo, pa tudi cene pijačam so zmerne. Pijače pa so razdeljene na dve kategoriji: za gospode in za dame. Tiste za dame so tudi do desekrat dražje od tistih za gospode in tako niso več zmerne. Prostitucija v Grčiji je zelo velik problem in tako nočni klubi niso v zadregi za osebe. To so tudi redki lokali, ki imajo naslove napisane v latinici. Očitno Grki niso glavni potrošniki. Ker sem pustil skoraj ves denar v kovčku, je bilo obiskov v teh lokalih, potem ko sem spil tri limonade seveda konec.

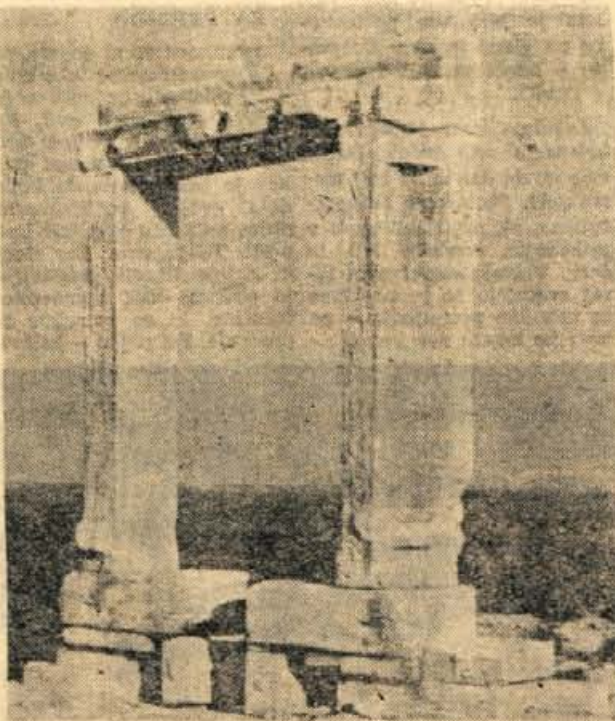
Imel sem precej težav z nekim Grkom, ki je govoril angleško kot dež in ki me je spravljal v neki lokal, kamor bi me odpeljal z avtom in kjer bi menda dobil vse zastoj. Prehitro se mi je posvetilo, kakšne vrste lokal naj bi bil to, zato sem že od vsega začetka odločno odklanjal, da bi ga obiskal, vendar se možakar kar ni in ni dal odgnati. Moral sem steči, da sem se ga rešil. Nisem si mislil, da sem tako privlačen.

KRALJI, PRINCI, APOSTOLI

Zvečer podnevi pa tudi ponoči sem si ogledoval ime na ulic grškega glavnega mesta. Sicer je sprva pri tem nekaj težav, saj je grška pisava dokaj zamotana in nekaterih črk ni zlahka razvozlati, no vendar je to idealna priložnost za vadbo. Glavno pri vsem tem pa je bilo tole: opazil sem, da je razdelitev ulic glede na velikost in ime precej sistematična. Kolikor je ta sistem pravičen, pa presodite sami. Največje ulice so si prisvojili kralj, kraljica in članj njihove družine. Imena so napisana na velikih tablah in z velikimi črkami. Srednje, a vendar še dovolj velike ulice, so odstopili apostolom, vendar se mi zdi, da so tisti apostoli, ki imajo največje ulice na najslabšem, saj takoj, ko se rodi nov član kraljeve družine izgubijo lastništvo v ulici in dobe manjšo. No, pa to že še gre. Najslabše in najbolj zamazane ulice pa so dobili filozofi. Nekoliko boljše je odrezal le Solon, ki je dobil dokaj veliko in dolgo ulico. Od grških junakov iz antike pa je najimennitnejši Ahil z veliko in široko ulico.

Tako je ostal le še en dan za ogled Aten in za spoznavanje z meščani. O tem pa prihodnjic.

MITO TREFALT

V otočju Kikladov, ki je tako kot vsa Grčija posejano s spomeniki in seveda hoteli, je menda najbolj obiskan otok Naxos, kjer sicer nisem bil. Gornja slika je s tega otoka

12 kilometrov oddaljene od pristanišča. Nekaj ulic sem moral prehoditi peš, da sem prišel do avtobusa. Vožnja poteka ob morju in skozi glavne ulice, tako da je dokaj zanimiva. V Pireju je treba spet prepešati nekaj ulic, da prideš do ladje. Svignil sem mimo ozke ulice, od koder se je videlo na majhno dvorišče precej visoke hi-

minila. Ucvrl sem jo proti pristanišču in šele ko sem bil na glavni ulici, sem se oddahnil. Prvemu policistu, ki sem ga srečal, sem poskušal razložiti, kaj sem videl, a ni znal niti besede angleščine. Nekako sem mu dopovedal, naj gre z menoj, toda v naglici nisem znal najti poti do tistega kraja in tako me je možakar le neumno

Kako so polovili zarotnike proti de Gaullu

Pariška policija je sporočila do sedaj neznane podatke o preiskavi, v kateri je bilo legitimiranih in zaslišanih 2 milijona ljudi

Mogoče zaradi tega, ker je hodnik mračen in ozek, imenujejo ta prostor »hodnik razmišljanja«. Razmišljal sem o največji policijski preiskavi, ki je kdaj narejena v Evropi prav takrat, ko sem hodil skozi ta hodnik.

Človek, ki ga obiskujem, sedi za ovalno mizo iz orehovine. Ima pipo in ramena Edija Constantina. Ni podoben policaju iz romanov. To je vrsta človeka, ki je podoben inženirju. Takšen je Maurice Burvie, 42 let star pravnik in nogometaš. Bil je v javnosti popolnoma neznan do prejšnjega tedna, ko je z uspehom končal preiskavo, ki jo čenijo za največjo v Evropi.

KISLA LIMONADA

Proti večeru okoli 20.30 je 22. avgusta zavznil telefon na njegovih mizi. »Streljali so na generala de Gaulla. Na poti na letališče!« S slušalko v rokah se je obrnil proti zemljevidu, ki je visel za hrbtom. Najprej je zapri obroč okoli departmana. V prvih 48 urah so legitimirali 1 milijon voznikov. Brez uspešno.

»Uspeha nismo pričakovali. Videli smo, da so bila vozila, ki so ji uporabljali atentatorji ukradena. Kljub temu smo imeli nekaj v rokah. Opis človeka, ki si je sposodil tri vozila pod lažnim imenom.«

Preiskovavec je zbral 75 ljudi in jih razdelil v tri skupine. Preiskovali so stanovanja za stanovanjem. Tretja skupina je obiskovala kavarno na cesti, po kateri se je vozil de Gaulle. Agenti so naročevali limonado in se pogovarjali z natakarji in gosti. Na tej poti je okoli 200 kavarn. Agentom se je vrtilo od limonade. Zvedeli so samo majhen drobec: nekaj trenutkov pred atentatom je prišel neki človek v kavarno in povedal, da čaka telefonski razgovor. To so zabeležili, čeprav niso vedeli, kako važen bo ta podatek.

Cas je tekkel. Minilo je deset dni. Deset dni in deset noči. Upanje je bilo vedno manjše.

Prišel je enajsti večer. Takrat so po telefonu sporočili, da so v ulici Victorja Hugoa našli sobo neke Monique, ki je bila znana po zvezah OAS.

»Hitro«, je ukazal preiskovavec svojim ljudem, »pojdi-te tja in preiščite sosedo«. K sreči je bilo v tej ulici samo dvajset vil in dve večji hiši. Neki sosed je povedal, da ima Monique brata, ki čisto pripelje na obisk svoje tovariše. Eden izmed njih, srednjih let, sepa.

Prelistali so kartoteko in našli neko sliko »šepavca« z grobimi črtami na obrazu in razkuštranimi lasmi. Sosed je brez zadržkov izjavil, da je prav to Moniquin obiskovavec.

Mlado ženo so takoj pripravili. Toda tudi ta sled je vodila v slepo ulico. Pokazalo se je, da Monika ni bila vpletena v tajne zarote. Ni vedela niti

tega, da je bil njen brat vmešan v zaroto. Ko so začeli iskati brata, je ta že pobegnil.

PRIZNANJE

Bilo je točno ob 5.30 3. sept. zjutraj. Orožniki so bili na straži že od polnoči. Stražili so cesto. Ukazano jim je bilo, naj pregledajo vse »Duphine«, ki vozijo iz Marseilla proti Parizu. V nekem avtomobilu bi moral biti dezertar z vzdevkom »Globil«.

Prišel je črn avtomobil z alžirsko tablico in orožniki so ga zaustavili. V vozilu je bil »Globil«. Bil je neprespan in do smrti izmučen. Takoj je vse priznal: svoje pravo ime in svoje sodelovanje v vrstah OAS. Orožnik je bil ves in jebral časopis. Izgovarjal je kraj, kjer so streljali na de Gaulla. Vedel je, kako mora postopati z izmučenim potnikom.

Watin je bil v skupini z vodjem zarote Bougrenetom

Pierre-Denis Magade, je policiji izdal zarotnike

Ko je sonce vzhajalo, je »Globil« povedal vse. Sodeloval je v zaroti. In ostali? Z njim so bili »šepavce«, neki Parižan, ki so mu pravili »kumarica« in »naočnikar«.

Tako so bila znana imena in vzdevki vseh, ki so streljali. Niso pa vedeli za skrivnostno osebo, ki je zaroto vodila. To je bil neki polkovnik. Sled je vodila k nekemu generalu v pokoju. Zvedelo se je, da je generalov zet dezertiral iz vojske in se skrival. Preiskovavec je ukazal aretirati dezerterja in prisluškovati razgovorom po generalovem telefonu. Niso prisluškovali niti dve uri, ko se je javil moški glas. To je bil glas »kumarice«. Iskal je svojega prijatelja in ga vabil v neko restavracijo, ki jo je policija kmalu obkolila in zločinca ujela za mizo, ko je pil črno kavo.

Tako je bil zaključen prvi del te velike preiskave. Zarotniki so bili razdeljeni v dve skupini. V prvi skupini

so bili trije tovariši iz vojske, v drugi pa sta bila dva oasovska aktivista iz Alžirije, trije študentje in trije madžarski begunci. Nad vsem je bil polkovnik, za katerega nihče ni vedel identitete.

BARONICA SE KESA

Začeli so iskati madžarske begunce. V Parizu je samo v enem okrožju 3800 madžarskih beguncev. Dognali so, da so po atentatu trije izginili. Eden izmed njih je imel dekle v neki kavarni. Opazovali so vse kavarne. Kmalu je prišla v eno izmed kavarn neka dama, ki je hotela govoriti z natakarico. Bila je baronica, ki je skrivala enega izmed zarotnikov. Siroj krog pariške aristokracije je pomagal v zaroti. Kmalu so v nekem skrivališču aretirali tudi bivšega legionarja, ki je streljal na predsednika de Gaulla.

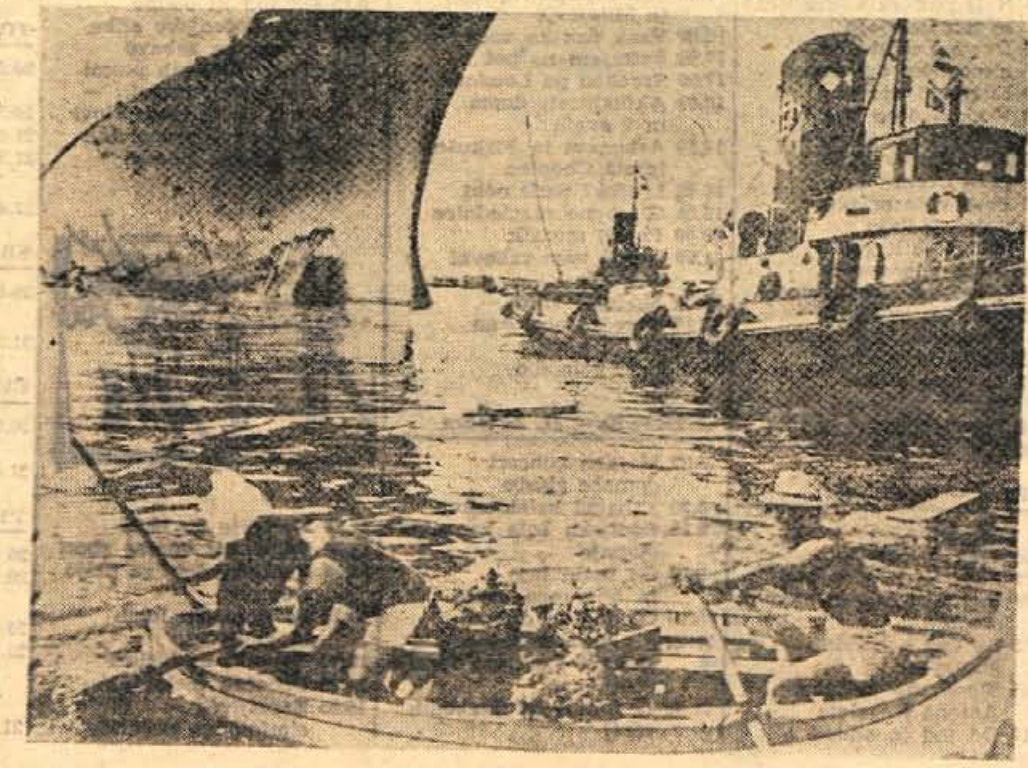
V tem času so agenti preiskali 2000 hotelov, da bi našli sled za glavnim organizatorjem zarote. Neki trgovec je videl »polkovnika« in ga opisal. Po njegovem opisu je bil to človek 35 let, s štrlečimi lasmi in zanešenjaškim videzom.

VODJA NA SLEDI

Začel se je lov na vodjo. Na podlagi opisa, ki ga je dal neki trgovec, so dognali, kdo je skrivnostni polkovnik. Pisal se je Jean Marie Bastien Thiry. Izdal je zaporno povelje. Razgovor z njim je trajal 36 ur. Nf ničesar priznal. Tajil je vse in protestiral. V tem času so preiskali tudi njegovo villo. Ze so hoteli končati razgovor, ko je prišlo sporočilo. V vilji so našli na lističu papirja napisano telefonsko številko kavarn, v kateri je neki človek nekaj trenutkov pred atentatom čakal na telefonski poziv. Našli so celo časopis, iz katerega je bil listek iztrgan.

Bilo je 17. septembra zjutraj, ko je ing. Bastien Thiry priznal svoj zločin. »Jaz sem vodja« — je vpil. »Jaz sem branilec pravice, ubijavec, tirana, meč krščanstva.« Na pisal je priznanje na dvajsetih straneh.

To priznanje je čudno, ker v njem zločinec brani svoj načrt atentata. — Z. M.

Italijanski ribiči pobirajo z morja ostanke loja po splavljenju največje italijanske potniške ladje »Michelangelo«

O PAJČEVINI

Dan za dnem imamo opravka s pajčevino, zdaj nam je v stanovanjih napoti, drugič spet občudujemo z roso obdane umetno stikane mreže po gozdovih in travnikih.

Pa čeprav nam je o življenju pajkov že dosti znanega, o njihovi pajčevini, o snovi sami pa le bore malo vemo.

Znanost se je že pred davnimi stoletji ukvarjala z mrežami, kako na umeten način izdelovati svilo. Zaradi tega je že l. 1664. naravoslovec Robert Hooke prav natančno proučil snov, iz katere prede svilopredni metulj svoje niti. Saj v tistih časih človek ni kaj prida veljal, če ni bil oblečen v svileno blago. Prav do današnjih dni segajo poskusi, kako s kemičnimi in mehaničnimi pripomočki napraviti naravni svili kar najbolj podobne niti. Plod teh prizadevanj je vrsta sintetičnih svil, ki danes pre-

plavljajo tržišče in uspešno tekmujejo z naravno svilo, saj jo v nekaterih pogledih celo prekašajo.

SKRIVNOST PAJČEVINE

Za ubogo pastorko pajčevino, ki je pravzaprav tudi neke vrste naravne svile, pa se dolgo časa ni nihče zanimal. Saj je pajčevina vsem napoti, neuporabna za človekove potrebe, kvečjemu predmet občudovanja nekaterih naravoslovcov in ljubiteljev narave.

Pajčevina - ta čudovita

stvaritev iz tenkih, lahkih in a čvrstih niti - vzbujajo našo pozornost tudi zaradi svoje geometrične harmonije. Na stotine vrst pajkov poznamo, a vsaka od njih plete svoje mreže na svoj način. Po oblikah mrež in razvrstitev pajčevinastih niti lahko določimo, katere vrste pajek je spletel.

Nekatere mreže so, posebno v rosinih jutrih, podobne čipkastim stvaritvam, druge vlišjo od veje do veje kot niz bisero, kot ogrlice gozdnih vil.

Toda, kako nastane pajčevina, iz katere snovi je? Ti dve vprašanji nas najbolj zanimata.

Žleze v pajkovem zadku potrebujejo razmeroma dosti prostornine, saj so v bistvu

majhne komplicirane kemične tovarnice, v katerih nastaja fibroin, vrsta beljakovine. Pajčji fibroin pa je sestavljen iz množine mešanice aminokisljin. Iz teh sestavlja pajek potrebno surovino za svoje mreže. To potem usmerja do posebnih bradavic na koncu svojega zadka. Izločevalnih bradavic je več, štiri ali šest. Te imajo razne predilne naloge. Pajek jih uporablja po potrebi, kakršno nit pač rabi.

Pajki ne predejo z zadnjimi nogami, kot marsikdo misli, če opazuje živalce pri pletenju mrež. Z nožicami nit usmerja in namešča. Nitke same pa pridejo iz pajka že gotovo, saj so izločevalne bradavice prav tako prožne kot sila gibljiv pajčji zadek.

Seveda se iz bradavic ne izloča kar gotova, kompletna nit. V posamezne bradavice vodi namreč do 600 cevčic, ki so zvezane z žlezami v notranjosti pajkov. Na zraku se tanke nitke zlepijo in posušijo v kompaktno nit - pajčevino. Pajek lahko prede tanjšo pa tudi debelejšo ali celo ploskaste niti, kakršne v mreži potrebuje.

ZNANOST ZAOSTAJA ZA PRIRODO

Znanosti še ni uspelo, napraviti nekaj tako kompliciranih priprav za izdelavo sintetičnih svil, kot jih ima pajek v svojem zadku. Posebna sposobnost pajkov je tudi v tem, da lahko dajo svojim pajčevinastim nitim poljubne kemične lastnosti. To pa zato, ker žleze, ki dajejo fibroin, proizvajajo obenem tudi raznovrstne tekočine, ki so potrebne za predenje. Pri pajku - križev-

cu razločujemo kar pet vrst teh kislinastih tekočin, ki same ali pa v sestavi dajejo pajčevinastim nitkam one lastnosti, ki jih namen zahteva.

Zanimivo je raziskovanje trdnosti pajčevine glede na stopnjo pretrga. Ločiti moramo takoj pajčevinasti niti, ki držijo mrežo in pa niti, ki držijo zgolj plen. - Najbolj znana je trdnost niti vrtnega pajka. Te služijo v optični industriji kot merilne črte v daljnogledih, mikroskopi in drugih napravah. Pajčevina je relativno (glede na svojo debelino) močnejša kot bombaž in volna. Pajčevinaste niti se lahko merijo s trdnostjo perlonске sintetične svile. Po tankosti (finoči vlaken) pa je pajčevina še tanjša kot najbolj tanke kapilarne niti bakrove umetne svile cuprese.

NATANČNA IN DOVRŠENA PREJA

Le kako prepredeno in umno začne graditi pajek-križavec svojo mrežo. Najprej napravi »zmajavo nit«, ki ima na koncu lepljiv vozliček. To nit s privzdignjenim zadkom nekako izstrelji v zrak proti predmetu, na katerega naj se vozličkasti konec prilepi. Na to prvo fiksno nosilno nit prične graditi ostali del mreže. Pajek nekatere dele svoje mreže še posebej prepoji s klejnato plastjo, da se plen zanesljivo ujame. Do svojega skrišaljšča pa napelje posebno brzojavno nit, ki mu s tresljlaji pove, da je nekaj zašlo v lovilno past.

Ni še konec pajkovih umetnij. Ko je žrtev ujeta v pajčevini, pohiti pajek do nje in jo s posebno nitjo ovije. Ta nit je lepljiva, elastična pa tudi omamljiva. Za žrtev sedaj res ni rešitve.

Kako pa, da se pajek sam ne prilepi in zamota v svoji lastni mreži? Pajčje noge so obložene s posebno hidrofobno plastjo, ki se lepila ne prijema.

Se in še bi se dalo govoriti o pajčevini sami, še toliko več o oblikah raznih mrež. Naj zadostuje, če še omenimo, da je pajčevina za gnezda iz posebnih, kodrastih, mehkih vlaken in da so nekatere niti rahlo obarvane, pač glede na okolje, v katerem naj bodo čimbolj skrite.

In vse zna napraviti ubog, preganjan pajek, velik včasih le kot buckina glavica. V sebi pa nosi ta živalca pravcato kemično tovarno v malem. Iz visoko polimernih snovi, kot jih meša v sebi pajkov zadek in so si po kemični in morfološki sestavi zelo podobne s snovmi v veleindustriji umetnih vlaken, dobivamo zaničevani pajčevini zelo sorodno in dragoceno in upoštevano sintetično svilo.

C. Z.

Zima je pred vrati

Toliko in nič več nam ne morejo povedati meteorologi o bližajočem se letnem času - Dolgoročne napovedi so tvegane

Meteorologija je mlada znanost, ki se je začela resno in organizirano razvijati šele v zadnjih desetletjih. Sprva so bile napovedi lahko le kratkoročne, to se pravi, da se je lahko predvidelo vreme za dan, dva naprej. Z razširitvijo meteorološke mreže po vsej državi pa so postale napovedi zanesljiveše tudi za daljša obdobja, vendar pa ne dalj kakor za pet do deset dni naprej.

SATELITI - KORAK NAPREJ

Znanost se ni odkrila in pojasnila vseh vzrokov, ki vplivajo na vremenske spremembe. Zadnji tehnični uspehi, ki so bili doseženi na račun satelitov, nam obetajo nove uspehe meteorologije. Če bi prešteli, kjer vse se omenjajo meteorološke naprave v satelitih, ki so poleteli v vesolje, bi zvedeli, da je imel vsak satelit nalogo zbrati ali zabeležiti tak ali drugačen atmosferski podatek. Stokovnjaki podatke, ki so jih pripravili sateliti, že zbirajo in sistematično urejajo in morda nam bodo na podlagi teh lahko napovedali vreme za daljša razdobja.

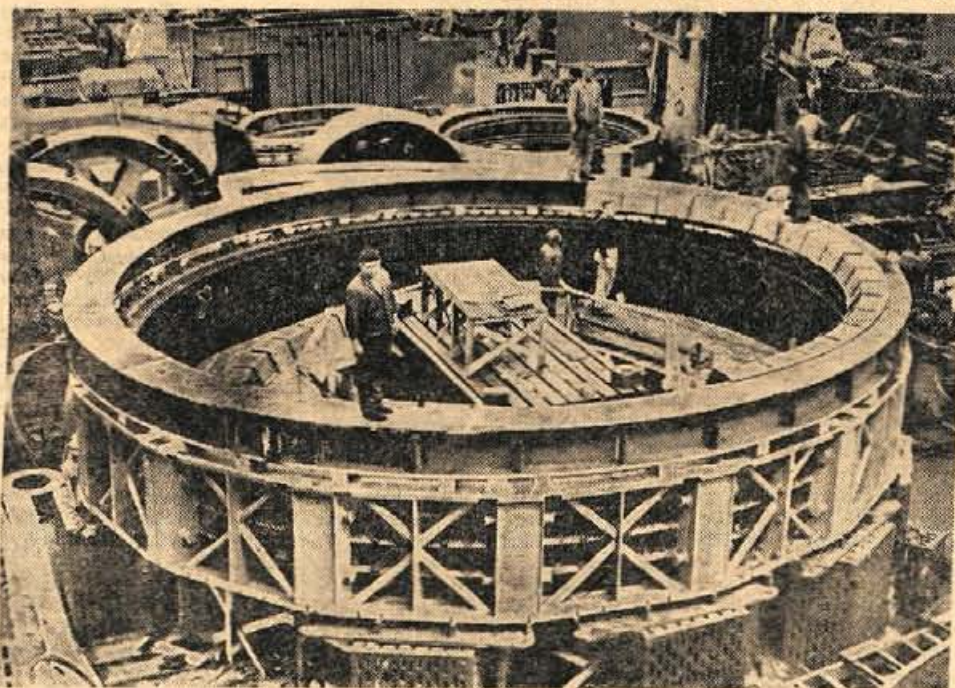
KAKŠNA BO ZIMA

Danes pa je taka napoved že nemogoča. Lahko se sicer neznansveno sklepa in ugiba na podlagi podatkov iz preteklih let ali pa glede na nekatere letošnje vremenske značilnosti, vendar pa nismo v take napovedi nikoli prepričani in tudi ne verjame mo, da se bodo za gotovo uresničile.

Na osnovi statistik preteklih let pa je opaziti nekaj skupnih značilnosti. V Srednji Evropi in na Balkanskem polotoku se v tretji četrtini decembra meseca zelo pogosto dvigne temperatura. Isto lahko opazimo tudi v sredini

perature. Toda že naslednje leto je bilo vse postavljeno na glavo in so v Beogradu v istem mesecu namerili +17,2° C.

Letošnja jesen je prišla po koledarju zelo točno. Dobili smo mrzle dni in še bolj mrzle noči. Postopoma se sprušujemo, ali naj si obetamo v prihodnjih mesecih led in sneg. Vremenoslovci nam torej svetujejo le mirne živce in nekoliko potrpljenja - pa nam bo kmalu vse jasno.

Na Českoslovaškem so pred kratkim izdelali največjo turbino za hidrocentrale, ki jo Čehi gradijo v Braziliji

Kaj naj oblečem?

● Edith Head, ki je bila dolgo vrsto let v Hollywoodu glavni kreator in je oblačila filmske igravke in razne bogate dame, je takole dejala o ženskem svetu:

V svoji dolgoletni praksi sem prišla do spoznanja, da skoraj ni žene, ki bi bila s svojo zunanostjo popolnoma zadovoljna. Prav mnoge žene bi bile raje drugačne, kot pa so videti. Taki želji se da ugoditi. Le malo je žena, ki so tako težek primer, da se ne dajo prav nič spremeniti.

Veliko žena sem srečala, ki so tarnale zaradi svoje teže in preobilnosti. Mnoge od njih so bile brez pomoči in niso znale z obleko prikriti teže. Mnoge grešijo v potratnosti. Podzavestno čutijo, da se ne znajo oblačiti, kljub temu bi bile rade —

kot vse ženske — privlačne in zato vedno dodajo k obleki še kaj, kar podre neskladnost.

Nekoč je prišla k meri res zelo močna in povrhu tega še mala gospa srednjih let. Potožila mi je, da je njena zunanost spravlja vedno v slabo voljo in da kljub dieti ne more shujšati. Torej bo edina pomoč le v pravilnem oblačenju. Na prvi pogled sem ugotovila, da ji ni uspelo izbrati primerne oblačila. Kljub kratkemu močnemu vratu je imela visoko zaprto obleko. S širokim drugobarvnim pasom, ki je bil tesno zategnjen, je hotela pridobiti in poudariti pas. Debele roke niso bile pokrite, obleka je bila brezrokavna. Kaj sem ji svetovala? Izbere naj si temnejšo barvo

za obleko — antracit, temno modro, ali drug temen ton. Širok pas naj zamenja z ozkim istobarvnim. Če so roke tako mesnate kot so njene, mora imeti obleka tudi rokava. Odpela sem ji gumbo, ki so visoko zapenjali obleko in naredila trikotni izrez.

Navedene stvari so bile že splošno znana modna pravila, kljub temu pa jih žene v praksi zanemarjajo.

Ena izmed velikih ženskih pregreh v oblačenju je v tem, da oblečejo eicer lepo in okusno obleko ob nepravem času.

Tudj polovicarstvo je grda lastnost. Vedno je treba misliti še na torbico, čevlje in rokavice. Dodobra sem spoznala igravke — zvezdnice. Te se dobro zavedajo, da ljudje zahtevajo, da so vedno elegantne, zato nikdar ne pozabljajo na skladnost.

Marsikatera delovna žena bo dejala, kje naj vzamem toliko časa in denar. Vendar z voljo in spretnostjo se marsikaj doseže.

Koristni napotki

● Ko se zbudite, ne skočite takoj pokonci, marveč se dodobra pretegnite, da izžene zaspanec. Leže prične globoko dihati.

● Telo masirajte s suho krtačo. Da se ne boste po nepotrebnem utrujali, lahko delate to leže.

● Nato se umijte z mrzlo, potem pa s toplo vodo.

● Če je koža na obrazu nagnjena k razširjenim krvnim žilicam, si boste obraz umili samo z mlačno vodo. Če je koža suha, jo boste namazali s polmastno kremo.

● Na prazen želodec spijte skodelico kamličnega čaja. Zajtrk naj bo obilen.

● Pred kosilom se prej nekaj minut spočijte.

● Med jedjo ne berite ali se ne pogovarjajte kaj razburjivega. Vse to otežkoča prebavo in posledica je: nečista koža.

● Zvečer si skušajte vzeti vedno toliko časa, da boste šli za nekaj časa na svež zrak.

● Poleti spite pri odprtem oknu, pozimi pa pri priprtem, če ste občutljivi. V svežem, hladnem zraku se spi mirneje in bolje.

ZVONJENJE

Nekoč sem slišala, da enkrat pozvonijo le berači, vsi drugi ljudje pa dvakrat.

Če bi bilo tako, potem bi bili edini olikani ljudje berači. Pravilno in olikano je — pa četudi zvonimo pri znanih — da pozvonimo enkrat. Več kot enkrat izraza nestrpnost in temu se moramo izogniti.

Mala večerna obleka, ki jo bomo oblekle po 16. uri ob slovesnejših prireditvah, je črne barve. Značilnost vseh teh oblek je, da je prednji del povsem preprost. Šele v okrašenem hrbtnem delu se razvije rafinirana fantazija mode. Prednjačlo lahka volnena blaga ali pa svilena.

Odstranjevanje šminke

Ko se zvečer umijemo in očistimo kožo, opazimo, da je v ustnih razpokah še vedno nekoliko šminke. Če bi pustili čez noč, lahko ustnice razpokajo ali se preveč izsuše. Da bi temeljito odstranili ostanke šminke si na košček vate kane malo čistilnega mleka za suho kožo in očistite ustnice. Nato še enkrat ustnice s to tekočino premažite in ste lahko prepričani, da vam ustnice ne bodo pokale.

Če je kožica na ustnicah zelo občutljiva, jo boste utrdili s tem, da jo naravno zribate s suho zobno četko, nato pa namažete z mastno kremo.

Če so ustnice že razpokane, jih ne mažite z vazelinom, ker se bo celjenje s tem zavleklo.

NADLEŽNE DLAKE

so velika lepota napaka pri ženskah. Za stalno jih ne moremo odpraviti z različnimi kemičnimi preparati, ki jih izdeluje kemična industrija.

Temu je kos le električna igla. Rentgenski žarki so tudi učinkoviti, ker pa so izredno nevarni in stegnejo povzročiti raka ali brazgotine, ki so videti bujše kot dlake, jih ne kaže uporabljati.

Mali nasveti

● Ranč = ureznine se hitreje zacelijo in so tudi varne pred okužbo, če jih takoj namažemo z jajčnim beljakom.

● Vijake, ki se zaradi rje ne dajo odviti, namažemo s petrolejem.

● Predale, ki se zatikajo, ob straneh izdatno nataremo z milom ali lojcem.

● Mekrih čevljev nikoli ne postavljamo k peči, sicer postane usnje trdo in krhko.

● Pretesne čevlje nekoliko razširimo z navlaženim časopisnim papirjem.

● Čevlje, ki neprijetno udarjajo po znoju, kdaj pa kdaj znotraj zadržemo s hipermanganom.

● Svelle čevlje čistimo z mešanico mleka in terpentina v razmerju 1:1. Kakor hitro so čevlji suhi, jih namažemo z brezbarvno kremo za čevlje.

● Izušeno kremo za čevlje z nekaj kapljicami olja ali glicerina spet lahko uporabimo.

Obračajmo stvari kolikor se nam zdi -- vedno bomo morali priznati, da so filmski spektakli ena najbolj popularnih zvrsti, po drugi strani pa bomo morali na žalost ugotoviti, da so tovrstni filmi vse prepogosto pod kakršnimi koli kriteriji ocenjevanja. Mnogo pikrih je že padlo na »velikih« zgodovinskih filmov in zaslužili so jih. Toda -- prisludnimo zdaj za spremembo nekomu, ki je nastopil že v vrsti spektaklov in ki torej dobro pozna drugo plat te medalje. Besedo ima amer. filmski igravec Charlton Heston.

Charlton Heston kot španski narodni junak iz desetega stoletja -- El Cid

Ustvarjanje filmskega spektakla je nevarno početje. Podobno kot vzgajanje dinosavrov je to način življenja, ki terja veliko žrtev in da malo strokovnjakov. Tisti, ki se s tem preživljajo, so deležni mnogih opazk, pa zelo malo razumevanja. Ker sem sam preživel nekaj takih podvigov, čutim, da lahko malo razjasnim to zadevo. Mimogrede, moje izražanje, da sem »preživel«, nikakor ni znak kakšnega podcenjevanja te zvrsti niti tovrstnih filmov, v katerih sem igral.

Celo opredeliti spektakel je le rahlo manj zapleteno, kot napraviti tak film; navadno se tega lotevajo na isti način, kot so slepci opisali slona. Po tej metodi dobimo zapeljivo preprosto definicijo spektakla: to je vrsta filma, ki jo je najlažje slabo napraviti.

Cudno je, da je epični film zašel v tako obdobje zatona, ko pa so bili vendar nekateri najboljši med prvimi filmi po katerikoli definiciji prav epiški filmi. Griffithova »Nestrpnost« in Eisensteinov

»Aleksander Nevski« sta bila vsekakor epska filma. Seveda sta bila tudi velika filma, to pa bi lahko rekli le za redko katerega od »velikih« (in dolgočasnih) spektaklov, ki so preplavili platna vsega sveta v naslednjih letih. Primeri si izberite kar sami, saj bi njihove sestavne dele tako lahko med seboj zamenjali.

Na srečo so se zadnja leta začeli lotevati epske snovi resni režiserji. David Lean, Wyler, Stevens, Mann, Zinnemann in Ray bodisi pripravljajo ali pa so že posneli take filme. John Huston bo menda režiral film o zavzetju Mehike, Fellini pa je napovedal film o življenju Simona Bolivarja. Kaže, da jih mika izziv širokega platna in priložnost, da bi raziskali možnosti dramske vrednosti še kje drugje kot samo sredi dvajsetega stoletja. »Ni treba, da postaviš svojo zgodbo v klavnico, da bi bila resnična«, mi je dejal Willy Wyler. »Tudi Rimljani so imeli resnične probleme... zgodovina ni nikakršna pravilica.« Seveda pa je bilo prav to preveč pogosto.

KAKO GOVORITI?

Za igravca je vprašanje jezika seveda samo eden izmed mnogih problemov, ki so značilni za spektakel... vendar pa je eden najhujših. V sodobnih vlogah je na splošno treba, da se kolikor mogoče pribli-

žaj vsakdanjemu govoru, če pa igraš srednjeveškega viteza ali Druida iz šestega stoletja, to ni pravi recept. Zato je tudi pisanje dialogov zelo občutljiv posel. Napisati dialoge, ki modernim ušesom ne bodo zveneli smešno napihnjeni in bodo obenem dali občutek odmakljenosti nekaj stoletij -- je težje, kot pisati dialoge za osebe iz našega časa. To je verjetno eden izmed razlogov za to, da so dialogi dostikrat tako slabi. Mnogo dobri pisatelji, ki tega sploh ne znajo. Človek bi moral biti zato ne samo več dramatik, ampak tudi pesnik. V resnici je bil samo en pisec, ki bi mogel to napraviti popolno... in William Shakespeare na žalost ne more doseči niti najzapeljivejša filmska ponudba.

Seveda nikakor nimam namena napraviti vtis, da igravec v spektaklu porablja svoj čas za žongliranje z jamskimi pentametri. Včasih minevajo dnevi, ne da bi odprl usta! Spočetka je film zelo dobro šahjal brez vsake besedice in tudi igravec v modernem spektaklu je čisto na istem. Lani sem med filmanjem »El Cida« preživel nekaj drgetajočih tednov v sedlu, ko smo snemali bojne prizore v zasneženih španskih gorah. Takrat ne vem, če sem ves čas spregovoril pet vrstic.

Lahko bi rekli, da je vzdržljivost najvažnejša lastnost, ki jo mora imeti igravec za spektakel. V spektaklih ni

važno samo, kako dobro znaš igrati vlogo, ampak tudi, kako dolgo jo lahko igraš. Spektaklov -- tako kot Rima -- se ne da zgraditi v enem dnevu. »Deset zapovedi« in »El Cida« smo snemali osem oziroma sedem mesecev. »Največjo predstavo na svetu« šest mesecev. »Ben Hurja« pa deset mesecev.

NA GORAH IN V MORJU

Za spektakel se mesece in mesece prebijaš skozi nekatere najbolj ekzotične in najmanj udobne predele na Zemlji in premišluješ, kdo neki je rekel, da je igratstvo polno sijaja. Bil sem bos na Mt. Sinaju, hlastal sem za zrakom pet tisoč metrov visoko v Andih, bil do vratu v Sredozemskem morju (ne, pozimi je mrzlo!) delal z režiserji, ki so hoteli napraviti resen spektakel. Wyler, človek, ki je obseden s popolnostjo, me je tedne naprezal z veslanjem na rimski galeji v »Ben Hurju«. »Willy...« sem mu nekega dne zadihano dejal, »celo leto že snemamo v Rimu in res si želim domov... toda naj me strela, če sem pričakoval, da bom vso pot veslal!«

Ziveti kot suženj na galeji ima seveda svoje slabe strani, toda tudi igrati v kakšnem spektaklu cele mesece, ti malo zaplete zasebno življenje. Ne, ne misliš, da si Mojzes ali El Cid; same vloge ne moreš zvečer tako zlahka odvreči kot oklepa. Ko si ves dan oblegal Valencio, enostavno nisi pripravljen na to, da prideš zvečer domov in se spoprimeš z zamašenim odtokom. Kaj pa El Cid ve o modernem vodovodu?

Sedaj, ko »El Cida« že predvajajo, snemam sodobno komedijo »Golob, ki je zavzel Rim« (ni spektakel). Potem ko sem vso zimo preživel v oklepu, se mi zelo prileže nositi obleko, ki se upogiba.

Spektakli so gotovo tista vrsta filmov, ki jih je najtežje dobro napraviti, in igravec, ki se pogosto poskuša v njih, se počuti kot v neenaki borbi. Toda če ti uspe, da ne izgineš v pompozni mešanici scenarije in statistov z baklami, je nekaj vznemirljivega v igranju človeka, ki je pustil za seboj dosti veliko sled, da se ga spominjamo stoletja po njegovi smrti.

Režiser František Čap je pred dnevi končal snemanje novega slovenskega filma -- satirične komedije »Naš avto«. Film so posneli po dveh mesecih dela v Slovenskem Primorju, v mestih Piranu, Kopru in okolici. Film je na smešno stran obrnil skrbi, ki jih imajo ljudje z avtomobilom

Obisk na šoli »Stane Žagar« v Kranju

Pred dnevi smo obiskali osnovno šolo »Staneta Žagarja«. Zakaj? Zeleni smo zvedeli, ali se je morda že začelo delo v pionirski organizaciji, v krožkih itd.

Naši radovednosti je bilo jim ga poklonila podjetja, ki kmalu zadoščeno. Ze pri imajo patronat nad to šolo. In sedaj - v tednu otroka vzhodu smo zagledali veliko vabilo v »Letalsko modelarsko šolo«, ki jo je ob podpori letalske organizacije ustanovil ObLO Kranj. Pouk bo v šolskem poslopiju »Staneta Žagarja«, a ne samo za gojence tega zavoda, marveč tudi za vse ostale ljubitelje te dejavnosti (od 12. do 18. leta starosti).

Spoznali smo, da so tudi učenci te šole že kar pridno začeli z delom. V posebni pionirski sobi imajo knjižnico, ki jo urejajo dijaki sami. Posebno pa nas je presenetila cela kopica listov, ki je bila nalepljena na steklu velike vitrine. Morda zopet vabila v razne krožke? Pogledali smo bližje in pred nami je bil velik napis: »Mladi svet«, glasilo 8. razreda. To je bila 1. številka v tem šolskem letu in obsega kar celih 24 tipkanih strani. List urejajo mladi sami, pa kljub temu so poskrbeli za vse. Videli smo sestavke o zgodovini Kranja, o življenju iz narave, prebrali smo zanimivo ilustrirano zgodbičo iz življenja med NOB itd. Pa tudi na zabavni del niso pozabili. Razen smešnic in ugank je tudi nekaj novic o športu, filmu in glasbi. Res, zelo lepo delo.

Pionirji šole »Staneta Žagarja« so že lansko leto v juniju pobirali »pionirski dinar« in tako nabrali kar čeden prispevek za postavitev spomenika padlim pionirjem v Ljubljani. Pri odkritju, ki je bilo na pionirski dan, je prisostvoval dijak 6. a razreda Janez Lastič. V počastitev 20-letnice pionirske organizacije so imeli dve proslavi, v nedeljo pa so lahko gledali televizijo. Aparat je lansko novoletno darilo pionirskemu odredu, in sicer so

jim ga poklonila podjetja, ki imajo patronat nad to šolo. In sedaj - v tednu otroka - od 1. do 8. oktobra bodo na šoli »Staneta Žagarja« izvolili pionirski štab in imeli sestanek, na katerem se bodo podrobno pomenili o delu v novem šolskem letu.

V njihovem nadaljnjem delu jim želimo mnogo uspeha!

V Sveti so otroci pred kratkim zgradili svoje mesto. Na sliki del mesta, ki ima vse potrebno: telefon, razsvetljavo in cestni promet.

Koristne mravlje

V starih časih so mislili, da so gozdne mravlje škodljive za gozd in so jih uničevali. No, proučevanja, ki so se začela pred 150 leti, so odkrila, da je bila to velika pomota in da prav gozdne mravlje uničujejo mnoge gozdne škodljivce. Učenjaki so raziskovali življenje mravelj in spoznali, da je najkoristnejša rdeča gozdna mravlja; prišli so do zaključka, da je potrebno po posebni metodi razmnoževati te mravlje in jih prenesti na določena področja. Vendar s tem niso imeli sreče. Med različnimi sorodnimi vrstami gozdnih rdečih mravelj so tudi biološke razlike. Prej so zoologi delili mravlje po ve-

likosti, a je bilo napačno. So mravlje, ki poleg glavnega mravljišča zgradijo še več vzporednih (to so večdomne mravlje), in druge, ki zgradijo samo eno mravljišče (enodomna mravlja). Naselja večdomnih mravelj so prave kolonije, zavzemajo velik prostor in te mravlje se med seboj razumejo, še ne bojujejo in imajo več matic. Obstajajo pa tudi gozdne rdeče

mravlje, ki gradijo samo eno mravljišče, imajo eno matico in se ne mešajo z drugimi.

Na temelju teh spoznanj so strokovnjaki razdelili vse mravlje, a ne po velikosti, ampak po njihovi specifičnosti v 14 skupin, od katerih so izbrali najprimernejšo za vzgajanje majhno skupino dlakavih rdečih mravelj. To

so mravlje, delavke, ki zelo širijo svoje kolonije in imajo mnogo matic.

V nekaterih deželah so ustanovljene cele farme za vzgajanje te vrste mravelj za gozd.

Zadnje čase so začeli biologi tudi pri nas (v Sloveniji) s proučevanjem pogojev za razmnoževanje koristnih mravelj po gozdnih.

Zgodovina papirja

Kot material za pisanje je ljudem v preteklosti služila koža, razne tkanine, papirus in pergament. Potem pa, ko

se je pojavil papir, so v vseh civiliziranih deželah sveta prenehali uporabljati vsak drugi material za pisanje, saj je papir daleč prekašal vse lastnosti pergamenta, posebno pa papirusa in kože.

Prva tovarna papirja v Evropi je znana že iz leta 1154. Bila je v španskem mestu Gatira. To važno odkritje je za človeštvo in njegovo kulturo so dosegli stari Kitajci okoli tisoč let prej, preden se je pojavil papir v Evropi. Iznajditelj tega dragocenelega materiala je bil direktor kitajske carske tovarne orožja, ki se je imenoval Ci Lun. Do takrat so Kitajci pisali na svilo. In zato, ker je bila svila predrag material in se je te dragocene tkanine za pisanje potrošilo

zelo veliko, je Ci Luna začel poizkušati, da bi našel nekaj cenejšega, kot je svila, in tako je leta 105 po našem štetju iznašel papir.

Surovine, iz katerih je Ci Lun napravil papir, so bile: sviloprejkine bube, ki jim je odvzel svilene nit, stare krpe, stare ribiške mreže, bambusove palice in nekaj vrst trav. Vse je zmel v mlinu, nato pa prekuhal v vodi. To zmes je potem precedil in posušil na soncu. Na koncu je dobljen papir izgledal s slonovo kostjo.

Tajnost iznajdbe papirja so Kitajci strogo čuvali in izven njihove dežele zato ni vedel nihče celih šest stoletij. Prvi, ki jim je uspelo priti do te skrivnosti, so bili Japonci.

MLADI BRAVCI NAM PIŠEJO

Ni še dolgo, kar smo dobili prijazno pisemce dijaka Janeza Z. iz Skotije Loke.

Jesen je tu in tako imajo kmetije prav gotovo zelo veliko dela. Pobirati je treba poljske pridelke, jih spraviti za zimo ali pa prodati na trgu. Tako je bilo tudi na kmetij-

skem posestvu v Subi. Izkopati je bilo treba krompir, imeli pa so premalo delavcev. Na pomoč so jim priskočili dijaki škofjeloške gimnazije. Vsak razred je delal dvakrat tedensko po pet ur in kmalu je bilo delo opravljeno.

Prav gotovo je treba mladince pohvaliti, saj so že na začetku šolskega leta pokazali toliko volje do dela.

Seveda pa so njihovo pridnost nagradili tudi na kmetijskem posestvu. Nudili so jim finančna sredstva, ki jih bodo dijaki prav gotovo rabili; morda za nabavo novih pripomočkov za delo v različnih krožkih, za razne športne rekvizite ali pa bodo odšli na izlet.

Dragi Janez, za pisemce se ti najlepše zahvaljujemo. Ostale naše bravce pa vabilimo, naj se tudi opogumijo in nam napišejo nekaj vrstic, kaj delajo pri njih, ali so že začeli z delom v krožkih, o čem se pogovarjajo na sestankih pionirskih odredov in drugo.

Zabavni kotiček

Vnukovo tolmačenje

Ded je razlagal svojemu vnuku, kako in po čem so nekateri predeli na zemlji dobili svoja imena. Naenkrat pa ga je vnuk vprašal:

- »Oh, sedaj bom pa jaz tebi dedek povedal, zakaj se Črno morje imenuje tako...«
- »No,« je rekel ded.
- »Imenuje se Črno morje zato, ker žaluje.«
- »Za kom žaluje?«
- »Pa ... za Mrtvim morjem ...«

NAPRAVI si tehtnico sam!

Kostanj razpolovi, zasadi navpično vanj šibico, pritrdi vanje počez »drog« in naveži z nitkami na vsak konec po eno želodno kapico!

Mladi vedež Ali že veste, da...

- so v Tolminu vrata pred grobnico padlih avstrijskih in italijanskih vojakov med prvo svetovno vojno narejene iz puškinih cevi padlih.
- je pes žival, ki izhaja iz janskega ali kakega drugega volka oz. šakala. Najstarejši udomačeni psi so znani že več kot 10.000 let.
- je mavrica spektrum sončne svetlobe, ki nastane v deževnih kapljicah, ko hkrati sije sonce in pada dež. Vsaka kapljica deluje kot optična prizma.
- so stari Slovani imeli medveda za sveto žival. Medvedje meso ponekod jedo. Zlasti cenijo stopala.

— Toda ženka, jaz sem se samo žalil, ko sem dejal, da mi nogavice sploh ne ugajajo.

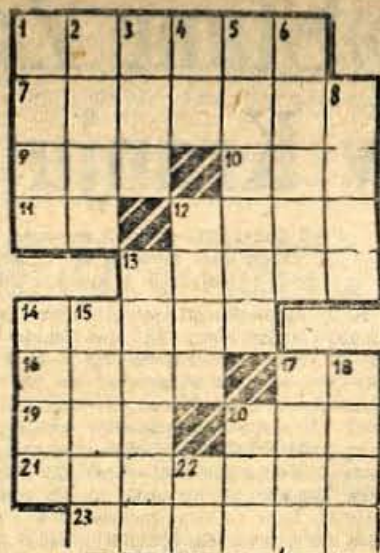
SKRB ZA POTROŠNIKA

— Zakaj ste mi prinesli prazen kozarec?
— Zato, ker danes nimamo dobrega vina.

RESITEV KRIŽANKE št. 58

Vodoravno: 1. brest, 6. reverz, 8. ev, 9. mena, 11. semafor, 13. tref, 14. žz, 15. znojje, 17. arzen.

Vodoravno: 1. nepotrebno breme, 7. glinasto glasbilo, 9. jelenov glas v času parjenja, 10. paradiz, 11. arabski zrebec, 12. haja, 13. gora na Notranjskem, 14. kradljiva ptica, 16. pokrajina na Hrvaškem, 17. grška črka, 19. ime filmske igravke Gardner, 21. cerkvena skladba, 23. kemični element.

Navpično: 1. ime znanega jugoslovenskega nogometaša Kostiča, 2. ostrivec, 3. loščilo, 4. plokovna mera, 5. alarmna naprava, 6. klad, 8. grški junak pred Trojo, 12. domače moško ime, 13. naklep, 14. ovijalka, 15. tekmeč, 17. del noge, 18. kraj pri Domžalah s farmo bakonov, 20. zmaga pri šahu, 22. začetnici priimka in imena slavnega jugoslovenskega elektrotehnikarja, ki je deloval v Ameriki.

dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti

3. APRILA. — Tudi danes so se peljali mimo številni vozovi s stvarmi. Zvečer, ko smo sedeli s stricem in se pogovorjali, je prišel naš drugi stric; premišljeval sem, kje bodo stanovali pri nas.

4. APRILA. — Stric, ki je prispel včeraj, se je danes odpeljal v Beezkow, kjer je krojač in je tamkaj delal.

5. APRILA. — Izvedeli smo, da se je stric po prihodu v Beezkow premislil in odpeljal nazaj v četrt. Zaradi tega smo imeli mnogo neveselosti, zakaj prepričani smo bili, da tam ne bo imel kaj jesti. Ko je delal, se je znašel. Toda zdaj je mnogo takšnih, kot je on. Rok za preselitev je bil samo od danes opoldne.

23. APRILA. — Obiskal nas je neki deček iz židovske četrti. Povedal je, da stane 2 kg črnega kruha 11 zlotov, 1 kg krompirja 1,5 zlotov itd. Razmišljal sem, koliko ljudi strada, koliko jih je olupke in druge reči, kar povzroča različne bolezni, zaradi katerih umirajo stotine ljudi.

14. MAJ. — Minila je skoraj polovica maja, spomladanska dela pa se sploh še niso pričela. Dan za dnem je vse dražje, kruh je veljal pravkar še 5 zl. in že stane 10 zl., vse je tako drago, da ni za denar dobiti ničesar več. To bo druga vojna.

25. MAJA. — Ze teden dni je toplo. Poljska dela gredo že h koncu. Le živila so tako strašno draga. Stotine ljudi umira od lako-

te in tisoči nimajo niti kosila. Skoraj vsak dan prihajajo pisma, naj bi temu ali onemu poslali živila — pri tem pa jih ne moremo kupiti niti zase.

12. JUNIJ. — Danes so k nekemu bogatemu gostilničarju prišli orožniki, da bi opravili hišno preiskavo, ker ga je nekdo ovađil. Gostilničarju so vzeli dva kvintala pšenice, 1,5 kvintala krompirja in 2 kvintala ovs. Vse to je moral prepeljati v Bielno.

DNEVNIK

David Rubinowicza

Razen tega so ga zaprli, ker je prodajal žito.

13. JUNIJA. — Tudi danes so orožniki delali preiskave pri bogatem gostilničarju.

14. JUNIJ. — Po kosilu sem sedel pri mizi in videl, da se je pred našo hišo zaustavil voz z orožniki. Vstopili so in začeli takoj preiskovati hišo. Potem ko so prebrskali vse kote, so dejali, naj pride očka 16. junija k njim. Nismo vedeli, kaj so iskali.

15. JUNIJA. — Očka je takoj zgodaj odšel na orožniško postajo. Tudi mama je odšla z njim. Ob očkovem odhodu smo bili hudo žalostni. Nekaj ur sem gledal skozi okno in mislil, da bodo

kmalu prišli, ure pa so minevale in ni jih bilo. Vse sem razmišljal, če so jih zaprli ali pa morda ni orožnikov. Nazadnje nisem vedel, kaj naj bi mislil. Vzel sem cokle in odšel k čevljarju, da bi mi pritrđil jermen. Ko sem sedel pri čevljarju in čakal na coklje, je pritekel neki deček iz Bielina, zavil k čevljarju, ker ni vedel, kje stanujemo, in dejal, naj bi stric odšel na orožniško postajo in povedal, čigavo je bilo

žito, ker imajo očeta tako dolgo zaprtega. V trenutku sva bila doma s to neprijetno novico. Stric je takoj odšel na orožniško postajo in teta je odšla z njim. Otroci smo ostali sami z babico. Večerje sploh nismo jedli, legli smo opolnoči.

17. JUNIJ. — K nam je prišel Zeiman; hudo radovedni smo bili čemu nas je obiskal. Povedal je, da je nekdo prispel iz Bielina s kolesom in dejal, naj spravimo na varno boljše perilo in obleke, češ da se bodo orožniki vrnili. V njegovi prisotnosti smo pospravili boljše stvari. Nekajkrat sem odšel ven, da bi videl, če že prihajajo, vendar ni bilo videti ni-

kogar. V vasi je vladala strahotna zmeda, kot da se bližja roparski napad. Nenadoma so se pojavili; preiskovali so pri nekem kmetu in se odpeljali. Ko so prispeli v našo sosesčino, sem mislil, da mi bo počilo srce, tako je bilo. Toda k nam jih, hvala bogu, ni bilo, čeravno naj bi prišli. Vendar sem dejal, da se bodo bržkone oglasili med povratkom. Tako smo bili prestrašeni, da nismo vedeli, kaj se dogaja z nami. Orožniki tudi med povratkom niso prišli k nam. Odšel sem tik za njimi, da bi videl, če bodo zavili drugam. Bili so pri istih kot prej. Ne morem reči, če so kaj zaplenili, ker ne vem. Takoj sem odšel k svojemu bratranecu, naj se s kolesom odpelje v Bielno in jim odnese hrane, ker je niso vzeli s seboj za toliko časa. V nekaj minutah sem mu prinesel zavitek in takoj se je odpeljal. Po vrnitvi domov sem nekaj pojedel in brat je odgnal kravo na pašo, ker sploh ni mogel jesti. Odšel sem po brata, naj pride jesti. Pasel sem kravo, ko je pritekla sestra in povedala, da se že vsi vračajo. Hudo sem se razveselil njene novice. Tudi bratranec je bil že tukaj, ker jih je srečal spetoma. Prispeli so brez kakšne pol ure. Lahko si je predstavljati, kako veselo je bilo doma, ko smo jih zagledali. Očka je pripovedoval, kako je bilo v zaporu, kdo jim je dal jesti, z eno besedo — povedal je vse podrobnosti.